

Dokter Van Montfort liep, in gedachten verzonken voort. Hij had een zware dag en een zware nacht achter de rug.

Ja, hij was gewoon aan allerlei harde tonelen... maar nu was hij zeer diep geschokt geworden.

De dood van Vroonen... de ziekte van de weduwe... het sterfbed in de rovershut!

— Ellendige wereld, mompelde Van Montfort. Ho, wij krijgen hier wel ons deel van het kwaad. En de schuldige leeft hier ongestoord op de heide. Ik kan hem verraden, hem overleveren... Als hij verdwijnt, zal ook de bende uiteen zijn... Maar mag ik het doen? In vertrouwen werd ik geroepen! Is het een beroepsgeheim? Doch, hoeveel ellende kan ik voorkomen, als ik 't gerecht waar-schuw. Cartouche broeit helse plannen uit. Waarom is die vreemdeling daar? Dat zal die West-Vlaamse roverkapitein zijn! Wat komt hij hier doen? Roven en moorden natuurlijk! Ja, ik moet spreken... ik moet!

Van Montfort stapte zo snel mogelijk door. Hij verlangde om thuis te zijn, dacht ook aan de onrust zijner vrouw.

— Neen, vervolgde hij, na een ogenblik, ik mag niet spreken... Ik ben verbonden door het beroepsgeheim... Mijn plicht gaat boven alles... Van alles wat ik thans gehoord en gezien heb mag ik niets laten ontsnappen... Alles wat men een dokter toevertrouwt moet begraven worden in het diepste van het hart... Maar later, later, zal ik zelf een onderzoek doen... Morgen reeds wil ik de zaak aan-vatten om onze bevolking van deze bloeddorstige tijgers te verlossen... Morgen!...

Zo vervolgde hij zijn weg.

Hij lette niet op hetgeen rond hem gebeurde. Hij hoorde niet hoe achter de struiken stil getreden werd en nu en dan een dor takje onder een voet kraakte... Hij was te veel met zijn sombere gedachten bekommerd om op deze kleinigheden acht te geven... De nacht had voor deze rechtvaardige geen verschrikkingen. Hij was niet bang van de nacht, niet bang voor de eenzaamheid... Zijn geweten was gerust en hij was reeds zo menige nacht in zijn welgevuld leven op de baan geweest, dat hij er niets meer om gaf.

Zelfs nu, in dit jongste ogenblik van zijn leven was zijn hart niet bezwaard... had hij niet het minste voorgevoel, dat iets vreselijks hem bedreigde... Alles was in hem zonder schokken... Zijn leven was te veel met goedheid vervuld om aan kwade zaken te denken, die voor hem een ernstig karakter konden aannemen.

Plotseling schrok Van Montfort. Twee gedaanten rezen nevens hem op!
Grote God... wat gebeurde er nu!
Hoe werd alles ondoordringbaar duister!
Wat stortte met vreselijk gedruis op hem neer!
En al dat bloed voor zijn ogen!
De brave dokter lag neer...

Alles rond hem bestond niet meer. Zijn geliefde berg en daarboven de kerk bemerkte hij niet meer... Maar de ogen van zijn geest stonden wijd open.

Hij dacht nog een stond aan zijn Mieke, aan dat engeltje dat gans zijn leven had opgevrolijkt en gezegend had... Dit was zijn laatste gedachte. Het bloed gulpte in zijn hersens, benevelde zijn zinnen, brak zijn hart.

Van Montfort, de goede, brave dokter was niet meer.

Had hij maar naar zijn Mieke geluisterd.

Op de heide lag een grote dode.

Bakelandt en Cartouche bogen zich over hem neer...

— Hij is dood, zei de eerste.

Cartouche slingerde een knuppel weg.

— Ja, hij is dood, sprak hij ruw. Willen we hem in het bos slepen?

— Laat hem maar liggen! Te meer schrik zal dit geval verwekken. Neem een raad aan van mij, Cartouche... moord niet, dat de mensen het zien, maar laat uw slachtoffers liggen.

— Ehwel, we zullen hem hier laten. Zou hij dood zijn?

— Ja, ja... hij zal ons niet meer verraden.

Eensklaps sprong een oude vrouw uit het bos.

— Helaas, helaas! schreeuwde ze. Dokter Van Montfort is dood... wreed vermoord... de goede dokter!

Cartouche sprong als een tijger op de vrouw toe en greep ze bij de schouder.

— Cartouche, gij hebt de dokter vermoord! riep de vrouw. Cartouche, dat is slecht van u.

— Zwijg, Kate! zwijg!

Bakelandt wrong de stok die hij in zijn hand droeg en stond gereed om toe te slagen.

— Vreemdeling, vreemdeling! riep Kate verwoed! Ik zie wat ge met mij wilt doen... Maar ik zeg u dat mijn vloek u treffen zal, zo gij aan uw voornemen gevolg geeft... Niemand mag straffeloos de hand leggen op Kate!... Kate is geheiligd en ...

— Tut! Tut! Tut! vloekte Bakelandt, genoeg met al die flauwe praat... Ge moet er aan!... Ik laat me door niemand beledigen of de les spellen!

Hij wilde toeslaan, maar Cartouche hield zijn arm tegen.

— Dat wil ik niet, sprak hij beslist. Laat af!

Er klonk zulke kracht uit zijn woorden, dat Bakelandt beïnvloed werd en zijn stok liet zakken.

Toch wilde hij de zaak nog niet opgeven en sarrend sprak hij:

— Het is een slecht stelsel oude heksen meester te laten in uw bende!... Als ik dat wijf niet doden mag doe het dan zelf...

— Dat zal hij niet doen! krijste Kate. Wee u vreemdeling die hier tweedracht komt stichten... Uw komst is een vloek voor Cartouche's bende en het zal

slecht uitvallen Cartouche, zo gij uw verbond met deze ellendeling niet verbreekt...

— Kate! sprak Cartouche, zwijg, zwijg!

— Ik zwijg niet! Ik zwijg voor niemand! Ik heb nooit gezwezen, waarom zou ik het moeten doen voor een vreemdeling! Ja, voor een vreemdeling... Zie maar eens welke onheilen hij hier reeds heeft aangebracht!... Gij hebt Cartouche, daden bedreven die gij anders nooit zoudt hebben gedaan!... Vloek over u, vreemdeling, gij zult een verschrikkelijke dood sterven... eenmaal zult gij uw misdaden op het schavot boeten en men zal u meten met de maat waarmede gij gemeten hebt, wreed en ongenadig, zoals gij het voor anderen waart. Men zal u...

— Kate, hernam Cartouche, ditmaal bijna dreigend, ik beveel u te zwijgen.

Bakelandt was verschoten. Ware het licht geweest, dan zou men gezien hebben dat hij bleek was geworden. Hij was te zeer ontroerd om op Kate te antwoorden.

— Wie is zij? vroeg Bakelandt verwonderd.

— Kate, de kaartlegster! Ze is na mij de voornaamste der bende.

— Dus ge behoeft haar niet te vrezen?

— Natuurlijk niet!

— Wat vezelt ge daar, vreemdeling? vroeg Kate met haar krijssende stem. Eist ge nog mijn bloed! Ha, ha, Kate zou vermoord worden... hier op haar gebied... hier op de Pijselheide... Vreemdeling, ge doet mij lachen.

— Kate, ik moest de dokter doden, zei Cartouche.

— Gij moest! Van wien? Van die vreemdeling...

— Neen, om onzer veiligheid wil!

— Van Montfort zou ons niet verraden...

— Vroeger niet... nu wel... na alles wat er gebeurd is.

— Clothilde is dood, niet waar?

— Hoe weet gij dat? vroeg Bakelandt verrast.

— Ha, de vreemdeling is verwonderd omdat ik het weet... Ik wist al van gister avond dat zij sterven zou... Ik zag haar bleek en stijf liggen... En haar kindeke is ook dood, niet waar? Vreemdeling, voor mij blijft niets verborgen op de heide! En Cartouche, Van Montfort heeft u verweten, dat gij Clothilde bedrogen hebt, niet waar? En daarom wildet gij u wreken!

— Niemand mag iets verwijten.

— Goed zo, heel goed! Maar wie zal nu onze zieken helpen, wie zal de vrouwen verlossen! De brave, edele dokter ligt daar! Doch 't is gedaan... 't is voorbij! Cartouche, zwijg over het gebeurde, zoals ik zwijgen zal. Geen der binders moet weten, dat gij de dader zijt.

— Ieder mag het weten!

— Cartouche, wordt niet overmoedig! Uw gezag is gevestigd, vernietig het niet zelf! Van Montfort is dood... uw wraakzucht is voldaan! Zwijg nu... houd geheim wat hier gebeurd is. Keer naar de Linie terug... ga naar het lijk van uw vrouw... Ga heen, welhaast zal de zon verrijzen! Zie, ze kleurt reeds het Oosten...

Kate verdween weer in 't bos.

Cartouche en Bakelandt keerden naar hun hoofdkwartier terug.

— Die vrouw schijnt me een wonderlijke toe, zei de laatste.

— Hoor eens, ik ben niet bijgelovig... maar ik verzeker u dat Kate in de toekomst leest...

Bakelandt antwoordde niet.

— Twijfelt gij er aan, vroeg zijn makker.

— Ik moet het wel geloven! Dus gij kunt haar vertrouwen?

— Als mij zelve.

— Dan is het goed! Laat ze nu maar wat klagen, de dokter is dood en dat is 't veiligste.

— En nu moeten we eens aan 't werk gaan, hernam Bakelandt, toen hij dit onderwerp afgehandeld had.

Wanneer trekken we naar Antwerpen? De Fransen mochten anders eens voor ons de stadskas plunderen. Die kerels zijn ook belust op geld.

— Zodra Clothilde begraven en de opschudding over de dood Van Montfort gestild is, zullen we ons naar Antwerpen begeven.

— En wanneer heeft de begrafenis plaats? Zal die met veel plechtigheid geschieden? vroeg Bakelandt spottend. Gaat ge misschien de Antwerpse familie uitnodigen?

— Lach niet... ik heb die vrouw bemind!

— O, ja, zoals ik mijn wijf!

— Oprecht bemind! hernam Cartouche.

— Dan hebt ge uw liefde toch op zonderlinge wijze getoond, zei Bakelandt.

— 't Is waar, ik deed haar onrecht.

— En ge hebt er berouw over, nu ze dood is.

— Ze had mij lief.

— Kom, Cartouche, geen gevoeligheid, dat eert een roverkapitein niet. In de herberg van de vilder heb ik een schoon meisje gezien.

— Louise, ja, ze is schoon!

— Ehwel, neem ze tot vrouw. Kate zal uw huwelijk inzegenen en u meteen veel geluk voorspellen. Maar laat de vrouwen nooit baas spelen. Ik heb ook een liefje... Isabella van Male... ge kent ze.

— Ja... en ze is ook schoon!

— Ik stuur ze onverbiddelijk weg, als ik zaken te verrichten heb. En vleierijen, liefkozingen, noch tranen kunnen mij bewegen bij haar te blijven! snoefde de ellendige kerel. Maar zeg nu eens, wanneer gaat ge Clothilde begraven? Vandaag toch, hoop ik.

— Wat geeft gij er om? vroeg Cartouche nijdig.

— Veel, heel veel zelfs. Ik ben hier niet gekomen om bij een dode te waken, maar om zaken te doen. In Vlaanderen is er veel werk! Lang kunnen ze er mij niet missen... En eerlijke, zogenaamde eerlijke mensen, vragen tegenwoordig mijn diensten

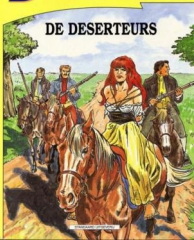
En snoevend verhaalde Bakelandt 't gebeurde met Spille en zoon, de Brugse kooplieden.

— Dus, besloot hij, begrijpt ge wel, dat ik hier niet lang blijven kan. Laat Clothilde heden begraven... aarde vraagt aarde, stof vraagt stof.

— Welnu, 't zal gebeuren, zei Cartouche, die immers zijn machtige en onmisbare bondgenoot niets weigeren kon. Tegen de avond zal de begrafenis plaats hebben.

BAKELANDT

DE DESERTEURS

- In stilte, niet waar?
- Waarom vraagt ge dat?
- Ge kunt misschien vandaag 't bezoek van Franse soldaten verwachten.
- Neen, die komen hier niet!

— Cartouche, wees niet overmoedig, zou Kate zeggen. Er is nu geen boer vermoord geworden, maar een dokter. En de Fransen, ondanks al hun geroep over gelijkheid, zullen zich meer moeite aandoen voor een voornaam man dan een nederige landbouwer. Als ze komen, moeten ze de Linie verlaten vinden. Toen de gendarmen in 't Vrijbos drongen, zagen ze niets dan brandende hutten; wij zaten veilig op een andere plaats. Dat is mijn taktiek, Cartouche.

— Enfin, we zullen al 't nieuws wel horen. We hebben een behendige verspieder in de schaper...

Zo sprekende bereikten de booswichten de hutten.

Cartouche ging even bij het lijk. Hij verraste Louise in gebed. Een ogenblik scheen hij geroerd; dan riep hij ruw:

— Niet bidden! Binders bidden niet, Louise.

Het meisje had nog niets van zijn komst bemerkt en sprong nu verschrikt op.

— Cartouche! kreet ze.

— Noem mij kapitein, zoals 't behoort!

— Vergeef mij... uw aanwezigheid verraste mij...

— Ge moogt mij ook Cartouche noemen, Louise, hernam hij op vreemde toon... maar dan moet gij mijn vrouw worden. Ik ben nu een weduwnaar!

— Ontheilig dit doodsbéd niet! riep het meisje verontwaardigd uit.

— Wat spreekt gij schoon! Ge hebt zeker veel naar dokter Van Montfort geluisterd. Ge zijt toch niet boos op Cartouche, schoon kind!

— En zo durft gij spreken... terwijl zij, de arme Clothilde, nog over aarde ligt?

— Dat is voorbij... Zij is dood.

Louise had een hoog-rode kleur. Haar ogen gloeiden. Het meisje beefde zenuwachtig.

Wat zij in haar binnenste op dit ogenblik gevoelde kon zij nog niet in woorden vertolken. Zij was te plotseling aangepakt om te zeggen hoe diep zij het voorstel van de gevreesde man verachtte.

Langzamerhand echter kon zij haar ontroering overmeesteren en nu trad zij, in 't volle bewustzijn harer kracht, op de roverkapitein toe en sprak:

— Cartouche, wat gij van mij verlangt zal ik nooit aannemen.

— Ik zal u wel temmen, mijn duifje.

— Nooit zeg ik u. Het is te monsterachtig.

— Woorden! Woorden!

— Neen, geen woorden. Wat ik zeg weet ik, voel ik, komt uit het diepste mijns harten... Cartouche, nooit zal ik uw vrouw worden!

— En waarom niet!

— Waarom niet! Moet ge mij zulks nog vragen! Doet men zulk voorstel in 't bijzijn van het lijk van de vrouw die gij doen lijden hebt?... Denkt ge dat ik hetzelfde lot wil delen als zij?... Denkt ge dat ik wil dienen als zij voor schotelvóó!... Liever werp ik mij hals over kop in het water, of verhang mij aan de

eerste boom de beste... Neen, neen, kapitein of Cartouche of zoals gij ook geheten wilt worden, reken niet op mij, want ik zal u nooit toebehoren...

Cartouche had haar met toenemende woede aangehoord; zulke taal had tot heden toe niemand tot hem gesproken.

En welke vernedering in tegenwoordigheid van Bakelandt, de enige mens op de wereld voor wien hij niet vernederd wilde worden...

Hij pakte haar bij de keel en schuimbekkend van woede en al razend siste hij tussen zijn tanden :

— Gij zult gehoorzamen en doen wat ik u beveel !... Ik heb het leven en de dood in handen van al degenen die hier wonen en zo ge mij niet gehoorzamen wilt zal ik u wurgen als een hond.

Het meisje ontsnapte met moeite aan de ijzeren klauw van het monster.

— Doodt mij als ge wilt ! Ik kan het u niet beletten ! riep zij, maar uw vrouw worden nooit !

— Ik zal u dwingen !

— Nooit !

— Eer er drie dagen verlopen zijn zult ge andere taal spreken !

— Cartouche, ik veracht u ! sprak ze driftig, de hut verlatend.

— Blijf hier ! gebodde hij.

Maar het hoofd fier opgeheven ging het meisje heen. In een bosje bleef ze staan en brak in snikken los.

— Hij begeert mij... maar nooit, nooit ! kreet ze heftig. Ha !... Ik gruw van dit bestaan... Ik zal vluchten... ver weg... ver van de binders... ver van Cartouche ! Arme Clothilde, wat moet gij bij hem geleden hebben ! Ha, nu begrijp ik, waarom gij gaarne stierf. Maar ook ik verkies de dood boven 't leven aan zijn zijde. Zijn vrouw... zijn vrouw, nooit ! Ja, als hij het aan vader vraagt, zal vader niet durven weigeren, zich misschien nog vereerd gevoelen. Maar ik wil niet, ik wil niet ! Vluchten zal ik !

Opgewonden liep ze voort, niet lettend op het pad, noch de richting.

Eensklaps bleef ze staan.

Daar voor haar lag lang uitgestrekt, roerloos een man.

Een lijk ! prevelde zij. Een lijk, hier op de heide ! Heeft men weder een gruwelijke moord bedreven ?

Zij voelde haar benen knikken en viel op de knieën.

Doch zij durfde het lijk niet bezien als was zij bevreesd het slachtoffer te herkennen.

Een grote schrik bekreop haar, een schrik die haar bijna bewusteloos maakte en haar hart bijna dwong stil te staan. Toen zij weder wat tot zich zelve was gekomen keek zij vreesachtig naar de dode.

Zij was niet bij machte het lijk om te keren, dierf geen hand aan het lijk steken.

— Wie mag deze man zijn... Toch geen gewone man, want het zijn geen klederen van een werkmans... Maar neen, neen, zou het mogelijk zijn, zou hij het kunnen wezen ! riep ze eensklaps uit... dat ware vreselijk !

Nu raakte zij het lijk aan en draaide het hoofd op zij.

Vol ontzetting sperden zich haar ogen wijd open... Haar vermoeden was dan toch juist !... Hij was het... hij, de man die Clothilde had bijgestaan, onder de ver-

zekerling dat hem geen kwaad zou geschieden! Ha! die valse meinedige bandieten.

— De dokter... Van Montfort! Cartouche, dat is uw werk.

En schreeuwend ijde het ontstelde meisje het woud in.

Te Heist-op-den-Berg is de herinnering aan de brave Van Montfort nog levend. Ouderen van dagen weten over hem nog te vertellen, en telkens doen zij het met grote ontroering in de stem.

Want dokter Van Montfort was de vriend van iedereen die leefde in het omliggende. Jong en oud naderden hem met dezelfde vriendschap en hetzelfde vertrouwen. Kinderen kwamen naar hem toegelopen toen ze hem op straat zagen verschijnen en hij had voor iedereen een hartelijk woord.

Geen wonder, dat vrome landlieden later eerbiedig een kruis sneden in de stam van een boom aan wiens voet de geneesheer gevallen was.

Tot voor een dertigtal jaren was dat kruis nog zichtbaar en ouden van dagen zullen het zich nog wel herinneren.

DE BEROERING.

Mevrouw Van Montfort was nu en dan wel even ingesluimerd, maar schoot telkens weer verschrikt wakker, vragend aan de knecht:

— Is mijn echtgenoot nog niet thuis?

En altijd ook was het antwoord ontkennend.

De angstige vrouw weende hevig.

De knecht had innig medelijden met haar.

— Mevrouw, zal ik de dokter tegemoet gaan? vroeg hij.

— O, zoudt ge dat willen doen?

— Maar natuurlijk!

— Ik durfde het niet vragen. Maar ja, ga hem tegemoet. Het wordt nu al dag.

— O, ik ben niet bevreesd, maar ik moet eerst iemand halen om u gezelschap te houden.

— Neen, neen, 't is niet nodig. Ik kan hier wel alleen blijven. Het dorp ontwaakt, de nacht is voorbij. Ga nu... mijn hart dreigt te breken.

De knecht verliet het huis. Ook in zijn binnenste stormde het. Ja, 't was mogelijk, dat dokters hulp voortdurend nodig was in een of andere hut op de heide.

— Als er maar geen ongeluk gebeurd is, mompelde de knecht. 't Is waar, de dokter weet meer dan hij zegt, kent voorzeker menige binder. En Cartouche kon eens vrezen dat Van Montfort hem verraden zou. Alles is mogelijk.

— Zo vroeg op? klonk het eensklaps.

— Peer Deswert, veldwachter! groette de dienaar.

Het was inderdaad Deswert, die, te paard gezeten, hem aansprak.

— Waar gaat ge zo voor dag en dauw heen, zonder al te nieuwsgierig te zijn?

— Dokter Van Montfort halen op de Pijpelheide, antwoordde de knecht, blij dat hij de veldwachter ontmoette.

— Is de dokter op de heide? Maar ja, hij is er dikwijls 's nachts.

Ik ga mee... wacht, ik zal mijn uniform afleggen, dat blinkt van te ver, hernam de moedige veldwachter, die geen vrees scheen te kennen.

THE FIRST BOOK OF THE
HISTORY OF THE
HAKELANDT

JAN VAN CONTICH
JOHAN VERDIJCK

DE BENDE VAN
BAKELANDT

Deel I

ANTWERPEN
UITGEVERSFIRMA L. OPDEBEEK
1955